

ราคาอาหารที่สูงขึ้นและწყံยต่อเงินเพื่อพื้นฐาน

ในช่วงที่ผ่านมา ราคาสินค้าในหมวดอาหาร ทั้งอาหารสดและเครื่องประกอบอาหาร ได้ปรับสูงขึ้นมาก และส่งผลให้การส่งผ่านต้นทุนไปยังราคาอาหารสำเร็จรูปเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงไตรมาสที่ 2 ของปีที่มี การปรับขึ้นราคาอาหารสำเร็จรูปในหลายประเภท โดยอัตราการเพิ่มของราคาอาหารสำเร็จรูปเทียบกับเดือนก่อนหน้า ปรับขึ้นไปทำสถิติสูงสุดที่ร้อยละ 2.6 ในเดือนเมษายน 2554 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมากเทียบกับค่าเฉลี่ยระยะยาวนับตั้งแต่ ปี 2543 ที่ประมาณร้อยละ 0.2 ทั้งนี้ การส่งผ่านราคาอาหารดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญทำให้อัตราเงินเพื่อพื้นฐานเร่งตัวสูงขึ้นมากจากร้อยละ 1.5 ในไตรมาสที่ 1 มาอยู่ที่ร้อยละ 2.4 ในไตรมาสนี้ ส่วนหนึ่งเพราะสินค้าหมวดอาหารและเครื่องดืมมีน้ำหนักถึงร้อยละ 24.4 ในตะกร้าดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน และเป็นที่มาของคำถามว่า อะไรเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลต่อราคาอาหารสำเร็จรูปของไทย ในภาพรวมพลวัตของเงินเฟ้อจากอาหาร (Food Inflation) เป็นอย่างไร และწყံยต่อเงินเพื่อพื้นฐานเป็นอย่างไร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาอาหารสำเร็จรูปของไทย

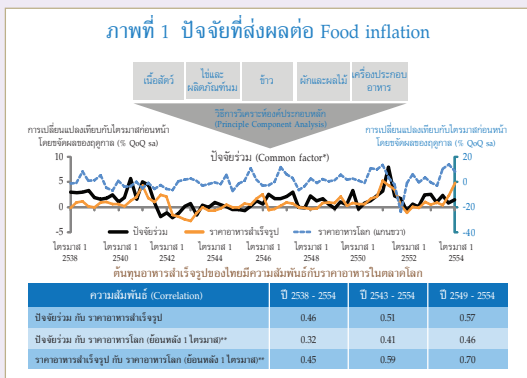
การหาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ราคาอาหารสำเร็จรูปปรับสูงขึ้นแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือการวิเคราะห์ต้นทุนการประกอบอาหารได้แก่การจัดทำดัชนีปัจจัยร่วม (Common Factor) ซึ่งเป็นค่าที่คำนวณจากการสกัดปัจจัยร่วมของต้นทุนในการประกอบอาหารต่าง ๆ ออกมา กล่าวคือ หมวดอาหารสด ได้แก่ เนื้อสัตว์ ไข่และผลิตภัณฑ์นม ข้าว ผักและผลไม้ และหมวดเครื่องประกอบอาหาร โดยใช้เทคนิคทางสถิติคือ Principle Component Analysis ซึ่งเป็นการแยกแนวโน้มร่วม (Common Trend) ของต้นทุนการประกอบอาหารต่าง ๆ ข้างต้นที่จะส่งผ่านไปยังราคาอาหารออกมา ซึ่งแนวโน้มร่วมที่สกัดออกมาได้นั้น จะสะท้อนปัจจัยร่วมที่ส่งผลต่อต้นทุนการประกอบอาหาร และสามารถอธิบายความผันผวนของต้นทุนต่าง ๆ เหล่า นั้นได้ดีที่สุด

ขั้นตอนที่สอง คือ การหาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีปัจจัยร่วมดังกล่าวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่น่าจะมีผลต่อต้นทุน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าราคาอาหารในตลาดโลกเป็นปัจจัย สำคัญในการกำหนดราคาอาหารสำเร็จรูปของไทย โดยการเปลี่ยนแปลงของราคาอาหารในตลาดโลกจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนราคาอาหารสำเร็จรูปเป็นหลัก สะท้อน

จากความสัมพันธ์ระหว่างราคาอาหารโลกกับปัจจัยร่วม ราคาอาหารสำเร็จรูปกับปัจจัยร่วม และราคาอาหารโลกกับราคาอาหารสำเร็จรูปในช่วงปี 2549 - 2554 ที่อยู่ในระดับสูงที่ 0.46 0.57 และ 0.70 ตามลำดับ (ภาพที่ 1)

พลวัตของเงินเพื่อจากราคาอาหาร

เงินเพื่อจากราคาอาหารที่สูงขึ้นจะปรับลดลงได้ช้าหรือเร็วเพียงใด ขึ้นอยู่กับค่าความหนืด (Persistence) ของตัวมันเอง โดยในกรณีที่เงินเพื่อจากราคาอาหารมีความหนืดสูง เมื่อมีปัจจัยด้านอุปทานเข้ามากระทบเช่น Supply Shock ที่ทำให้ราคาอาหารสูงขึ้น และจะใช้เวลานานกว่าจะปรับลดลงได้ เทียบกับกรณีที่ค่าความหนืดต่ำ (ภาพที่ 2)

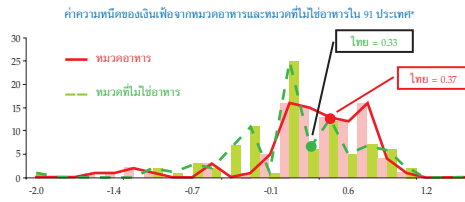
ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ คำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย
หมายเหตุ: *ปัจจัยร่วมที่ใช้สามารถอธิบายการเคลื่อนไหวของตัวแปร 5 ตัวข้างต้น ได้ประมาณร้อยละ 42.7,
**World food ใช้ข้อมูล Food index จาก IMF

วิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการวัดค่าความหนืดของเงินเพื่อคือการหาผลรวมของค่าสัมประสิทธิ์ของเงินเพื่อในช่วงเวลาก่อนหน้า (Sum of Autoregressive Coefficients - SARC) ในสมการ $\pi_t = \mu + \sum_{i=1}^p \phi_i \pi_{t-i} + u_t$ โดย π คืออัตราเงินเพื่อ และ SARC เท่ากับ $\sum_{i=1}^p \phi_i$ ซึ่งสำหรับกรณีของไทย พบว่าในภาพรวมเงินเพื่อมีค่าความหนืดค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ แต่ปรับลดลงบ้างหลังปี 2543 ที่เริ่มใช้นโยบายการเงินภายใต้การกำหนดเป้าหมายเงินเพื่อแบบยืดหยุ่น (Flexible Inflation Targeting) โดยเงินเพื่อจากหมวดอาหารมีค่าความหนืดสูงกว่าเงินเพื่อจากหมวดที่ไม่ใช่อาหาร (ภาพที่ 3) และเมื่อแยกหมวดอาหารออกเป็นอาหารสด และอาหารอื่น ๆ ได้แก่ อาหารสำเร็จรูป และเครื่องประกอบอาหาร พบว่าความหนืดในหมวดอาหารมาจากราคาอาหารอื่น ๆ สะท้อนกระบวนการปรับราคาอาหารสำเร็จรูปของร้านอาหารที่มักมีการทยอยปรับราคาตามกัน

ภาพที่ 3 ค่าความหนืดของเงินเพื่อไทย

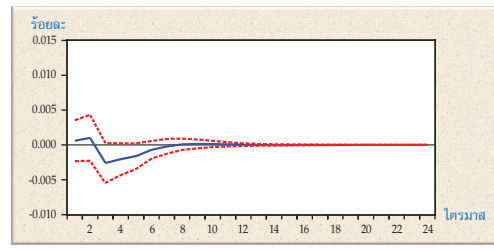
(Sum of Auto Regressive Coefficients)	หมวดอาหาร	หมวดที่ไม่ใช่อาหาร
ไทย (2538 - ปัจจุบัน)	0.43	0.42
ไทย (2543 - ปัจจุบัน)	0.37	0.33
ค่าเฉลี่ยโลก (Mean)	0.182	0.021
ค่ามัธยฐานโลก (Median)	0.243	0.000

หมายเหตุ: *Walsh James, "Reconsidering the role of food prices in inflation, IMF Working paper (2011) ไทย persistence อดิชาต Sum of Auto Regressive Coefficients

การส่งผ่านเงินเพื่อจากราคาอาหารไปสู่เงินเพื่อพื้นฐาน

ภาพที่ 4 การตอบสนอง (Impulse Response) ของเงินเพื่อในหมวดที่ไม่ใช่อาหารต่อ Shock ในเงินเพื่อจากอาหารที่ 1 Standard Deviation

แม้ว่าราคาสินค้าหมวดอาหารจะมีสัดส่วนในตะกร้าดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานสูง และเงินเพื่อจากราคาอาหารเองก็มีค่าความหนืดสูง แต่พบว่าในแง่ของการส่งผ่านไปยังเงินเพื่อในหมวดที่ไม่ใช่อาหาร (Non-food Inflation) วัดจาก Impulse Response ของแบบจำลอง Vector Autoregressive Model (VAR)^{1/} มีไม่มากนัก (ภาพที่ 4) ซึ่งสะท้อนว่าจากข้อมูลในอดีต แม้ราคาอาหารจะปรับสูงขึ้นและส่งผลให้เงินเพื่อพื้นฐานเร่งตัว แต่ความเสี่ยงที่เงินเพื่อพื้นฐาน

จะเร่งตัวต่อเนื่องจากการส่งผ่านจากราคาอาหารไปยังเงินเพื่อในหมวดที่ไม่ใช่อาหารมีไม่มากนัก กล่าวคือการส่งผ่านรอบสอง (Second Round Effect of Food Inflation) นั้นค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวดีและแรงกดดันด้านอุปสงค์อยู่ในระดับสูง เช่น ในภาวะปัจจุบันที่เศรษฐกิจมีความแข็งแกร่ง อัตราการใช้กำลังการผลิตในระบบเศรษฐกิจอยู่สูงกว่าค่าเฉลี่ยระยะยาว การส่งผ่านของเงินเพื่อจากอาหารที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ไปยังเงินเพื่อพื้นฐานจะรุนแรงขึ้นกว่าในช่วงที่แรงกดดันด้านอุปสงค์อยู่ในระดับปกติประมาณร้อยละ 0.05^{2/}

โดยสรุป การที่สินค้าในหมวดอาหารมีน้ำหนักสูงในตะกร้าดัชนีราคาผู้บริโภค ทำให้พลวัตของราคาในหมวดนี้มีความสำคัญต่อพลวัตของเงินเพื่อสะท้อนจากการเร่งตัวสูงขึ้นของอัตราเงินเพื่อพื้นฐานในช่วงที่ผ่านมานอกจากนี้ แม้เงินเพื่อจากราคาอาหารจะมีค่าความหนืดค่อนข้างสูงในตัวเอง แต่ข้อมูลในอดีตชี้ว่าการส่งผ่านไปยังเงินเพื่อในหมวดที่ไม่ใช่อาหารมีไม่มากนัก กล่าวคือ เงินเพื่อจากราคาอาหารไม่น่าจะส่งผลต่อการส่งผ่านรอบสองที่จะทำให้เงินเพื่อปรับสูงขึ้นต่อเนื่องเป็นเวลานานได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่เศรษฐกิจแข็งแกร่ง มีแรงกดดันด้านอุปสงค์สูง พบว่าโอกาสที่การส่งผ่านรอบสองจะมีมากขึ้นและอาจกระทบการคาดการณ์เงินเพื่อในอนาคต ดังนั้น ธปท. จึงให้ความสำคัญอย่างมากต่อการประเมินพัฒนาการ รวมถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เงินเพื่อและการคาดการณ์เงินเพื่อของไทยในระยะต่อไป

^{1/} ใช้ข้อมูลราคาในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม และหมวดที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มในตะกร้าดัชนีราคาผู้บริโภคระหว่าง 2543 ถึง 2554 โดยใช้ค่า Lag เท่ากับ 2 ไตรมาส

^{2/} ใช้สมการ $\pi_{core,t} = C + \pi_{core,t-1} + \sum_{i=1}^p \pi_{t-i} + Dummy \sum_{i=1}^p \pi_{t-i}$ โดย Dummy มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อมีแรงกดดันจากด้านอุปสงค์ในระดับสูง กล่าวคือ อัตราการใช้กำลังการผลิตมีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2543 และเท่ากับ 0 เมื่อมีค่าเท่ากับหรือน้อยกว่า